

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Н А К А З

19.08.2010 N 260

Міністерстві

Зареєстровано в

юстиції України
5 листопада 2010 р.
за N 1046/18341

**Про затвердження Інструкції з проектування,
технічного приймання, обліку та оцінки
якості лісокультурних об'єктів**

Відповідно до пункту 51 Правил відтворення лісів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2007 N 303 ([303-2007-п](#)), **Н А К А З У Ю:**

1. Затвердити Інструкцію з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, що додається.

2. Управлінню лісового господарства (Романовський В.Ф.) у встановленому порядку забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства лісового господарства України від 08.07.97 N 62 ([z0512-97](#)) "Про затвердження Інструкції з проектування, технічного приймання,

обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.10.97 за N 512/2316.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Голови Ведмідя М.М.

Голова
М.Х.Шершун

ПОГОДЖЕНО:

Міністр охорони
навколишнього природного
середовища України
М.В.Злочевський

Голова Державного комітету України
з питань регуляторної політики
та підприємництва
М.Бродський

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державного комітету
лісового господарства
України
19.08.2010 N 260

Зареєстровано в

Міністерстві

юстиції України
5 листопада 2010 р.
за N 1046/18341

ІНСТРУКЦІЯ
з проектування, технічного приймання, обліку
та оцінки якості лісокультурних об'єктів

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція встановлює порядок здійснення проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів власниками лісів (лісокористувачами), а саме:

лісових культур (всіх видів), не переведених у вкриті лісовою рослинністю землі (далі - лісові культури), створених на лісових ділянках, що були вкриті лісовою рослинністю (відновлення лісів) і на землях, що раніше не були зайняті лісом (лісорозведення); лісових плантацій (далі - плантації); природного поновлення; об'єктів у лісових розсадниках (далі - розсадники).

1.2. Перелік форм технічної документації з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, порядок їх складання і терміни подання наведені у додатку 1 ([za046-10](#)).

1.3. Роботи з відтворення лісів здійснюють усі власники лісів (лісокористувачі) з метою створення в конкретних типах лісорослинних умов високопродуктивних та біологічно стійких деревостанів різного цільового призначення.

II. Проектування лісокультурних об'єктів

2.1. Проектування лісокультурних об'єктів здійснюється при лісовпорядкуванні та щороку уточнюється власниками лісів (лісокористувачами) за результатами детального обстеження лісокультурного фонду. При цьому складається відомість попереднього проектування ділянок лісокультурного фонду, що підлягають залісенню або залишенню під природне поновлення (додаток 2, форма 01) ([za046-10](#)).

2.2. Проектування робіт у розсадниках:

2.2.1. Проектування робіт у розсадниках здійснюється з метою забезпечення стандартним садивним матеріалом робіт з відтворення лісів та озеленення.

2.2.2. Проект робіт у розсадниках складається щороку. Він містить технологію вирощування садивного матеріалу за деревними породами та розрахунки виходу садивного матеріалу (додаток 3, форма 02) ([za046-10](#)).

2.3. Проектування об'єктів відтворення лісів:

2.3.1. Проекти лісових культур, плантацій і природного поновлення розробляються з урахуванням господарського призначення лісів, типу лісорослинних умов та місцезнаходження, природно-кліматичних умов (додатки 4 і 5, форми 03 і 04) ([za046-10](#)).

2.3.2. У проекті передбачаються основні агротехнічні вимоги

до створення лісових культур і плантацій, методи і способи створення лісових культур, розміщення, схеми змішування, потреба у садивному матеріалі, лісовому насінні тощо.

2.3.3. Проекти лісових культур, плантацій і природного поновлення розробляються на основі відомості попереднього проектування ділянок лісокультурного фонду, що підлягають залісенню або залишенню під природне поновлення, затверджуються власником лісів (лісокористувачем).

2.3.4. Перевірка та затвердження проектних матеріалів здійснюються до 25 грудня року, що передуює проведенню лісокультурних робіт.

2.3.5. Проекти лісових культур розробляються за 1 рік до їх створення шляхом садіння (висівання), в окремих випадках при можливості освоєння свіжих зрубів та інших лісокультурних площ - у рік створення.

2.3.6. Природне поновлення лісів проектується на площах зрубів з достатнім і якісним самосівом, підростом, кореневими і пневими паростками або за умови його появи протягом 1-2 років після рубання.

2.3.7. Штучне відновлення лісів проектується на зрубках, згарищах, інших не вкритих лісовою рослинністю землях, що підлягають залісенню, на яких природне поновлення головної породи неможливе або відбувається незадовільно.

2.3.8. Комбінований спосіб відновлення лісів (сприяння

природному поновленню шляхом обробітку ґрунту, часткового висівання насіння і садіння деревних і чагарникових порід) проектується на зрубках, згарищах, інших лісових землях з недостатнім або нерівномірно розміщеним по площі природним поновленням головних деревних порід та на лісових землях у зоні радіоактивного забруднення з рівнем радіації, небезпечним для проведення комплексу робіт, пов'язаних із створенням лісових культур.

2.3.9. Проекти реконструкції насаджень лісокультурними методами розробляються для малоцінних молодняків, на місці яких можуть зростати більш цінні і продуктивні деревостани, чагарників під наметом зріджених деревостанів, низькоповнотних молодняків цінних хвойних і листяних порід I та II класів віку, порослевих дібров I класу віку та інших подібних насаджень (далі - малоцінні насадження).

2.3.10. До робіт з реконструкції малоцінних насаджень лісокультурними методами ставляться такі самі основні технологічні вимоги, що й до створення лісових культур.

2.3.11. При реконструкції малоцінних насаджень лісокультурними методами введення головної породи проектується в коридорах, ширина яких повинна бути не меншою за висоту існуючого деревостану. Загальна кількість головної породи на одиницю площі, що висаджується в коридори малоцінних насаджень,

повинна відповідати нормативам створення лісових культур у відповідних типах лісорослинних умов з урахуванням наявності головної породи у міжкоридорних кулісах, її віку та стану.

2.3.12. Головна порода вводиться рядовим або груповим способом залежно від стану і призначення насадження. Такі культури підлягають загальному обліку та оцінці якості, але не переводять до вкритих лісовою рослинністю земель.

2.3.13. При створенні лісових культур хвойних порід у проекті за потреби передбачається створення куліс листяних порід, а в сухих типах лісорослинних умов - залишення протипожежних розривів.

2.3.14. Лісове насіння і садивний матеріал повинні відповідати умовам лісонасінного районування і вимогам чинного законодавства.

2.3.15. Обробіток ґрунту для створення лісових культур повинен забезпечити сприятливі умови для високої приживлюваності та швидкого росту дерев і чагарників.

2.3.16. Вибір і відведення ділянок під природне поновлення, лісові культури та реконструкцію малоцінних насаджень лісокультурними методами проводять з обов'язковим попереднім обстеженням їх на місцевості.

2.3.17. На ділянках, призначених для відтворення лісів, виконується інструментальна зйомка, на них складають плани в масштабі 1:10000 з прив'язкою до квартальної мережі (сітки) чи

інших чітко виражених орієнтирів. На кутах поворотів встановлюються пікетні кілки (за розміром і формою відповідно до ДСТУ 3534-97 "Знаки натурні лісовпорядні і лісогосподарські. Загальні вимоги") (далі ДСТУ 3534-97), на затесаному боці яких наносять порядковий номер точок повороту.

2.3.18. Проектування робіт з лісокультурного виробництва завершується складанням зведеної відомості проектів лісових культур, плантацій і природного поновлення кожним власником лісів (лісокористувачем) відповідно до форми 05 (додаток 6) ([за046-10](#)). Лісокористувачі, що перебувають у підпорядкуванні органів виконавчої влади, подають зведені відомості до відповідних органів виконавчої влади, у підпорядкуванні яких вони перебувають (до 20 січня, наступного за звітним року, - до територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, до 5 лютого, наступного за звітним року, за формою 05 (частина друга) - до центральних органів виконавчої влади).

2.3.19. Строк зберігання проектів - 5 років після переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі.

III. Облік та оцінка якості лісокультурних об'єктів

3.1. Облік та оцінка якості проводяться під час: технічного приймання виконаних лісокультурних робіт у поточному році після їх закінчення;

інвентаризації садивного матеріалу у розсадниках;
інвентаризації одно-, дво- та трирічних лісових культур;
атестації чотирирічних і старшого віку лісових культур;
переведення лісових культур та природного поновлення у
вкриті
лісовою рослинністю землі.

3.2. Для проведення робіт з технічного
приймання,
інвентаризації, атестації, переведення лісових культур у
вкриті
лісовою рослинністю землі лісокористувачі створюють комісії
у
складі не менше трьох осіб.

3.3. Власник лісів (лісокористувач) вибірково
перевіряє
лісокультурні ділянки на площі не менше 10% від загальної
їх
кількості і такої самої частки їх площ, які б відображали
їх
загальний стан, правильність складання актів,
узагальнення
результатів обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів.

3.4. Технічному прийманню підлягають усі закінчені роботи
на
лісокультурних площах, на ділянках, залишених під
природне
поновлення, в посівних і шкільних відділеннях розсадників і
на
плантаціях.

3.5. При технічному прийманні робіт
встановлюють
відповідність обсягів, термінів і якісних показників
виконаних
технологічних заходів параметрам та вимогам затверджених
проектів,
чинних стандартів і нормативно-правових актів.

3.6. Лісокультурні об'єкти, що підлягають технічному прийманню, виділяють на місцевості знаками (по одному на кожний об'єкт) з написами відповідно до ДСТУ 3534-97. Знак (стовп) встановлюється в куті лісової ділянки, від якого здійснюється прив'язка. Розмір, форма, а також напис на ньому повинні відповідати ДСТУ 3534-97. На кутах поворотів встановлюються пікетні кілки (за розміром і формою відповідно до ДСТУ 3534-97), на затесаному боці яких наносять порядковий номер точок повороту.

3.7. Технічне приймання робіт, пов'язаних з відтворенням лісів, проводять не пізніше 10 днів, а при створенні лісових культур шляхом висівання - не пізніше одного місяця після їх завершення та оформляють відповідними актами технічного приймання, підписаними членами комісії (додатки 7-12, форми 06-11) ([za046-10](#)).

3.8. До обсягів лісовідновлення і лісорозведення зараховуються всі створені лісові культури та плантації, крім маточних плантацій і плантацій новорічних ялинок, які мають тимчасове використання та інше цільове призначення.

3.9. Інвентаризація садивного матеріалу у розсадниках (сіянців, укорінених живців, саджанців), лісових культур і природного поновлення проводиться в кінці вегетаційного періоду

після закінчення основних лісокультурних робіт, починаючи з 1 жовтня, з метою визначення ефективності робіт з відтворення лісів, якісного стану створених лісових культур і природного поновлення, якості садивного матеріалу, їх відповідності вимогам чинного законодавства, призначення заходів з поліпшення стану лісокультурних об'єктів.

3.10. Комісія лісокористувача безпосередньо на об'єктах проводить облік та оцінку якості лісових культур, визначає стан природного поновлення, кількість і якість садивного матеріалу у розсадниках, переводить лісові культури і природне поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі, оформляє всі первинні документи.

3.11. Інвентаризація та атестація лісових культур та природного поновлення проводяться шляхом оцінки їх стану згідно з додатком 13 ([za046-10](#)).

3.12. Ділянки лісових культур атестуються у чотирирічному віці та в рік їх переведення у вкриті лісовою рослинністю землі.

IV. Технічне приймання робіт у посівних і шкільних відділеннях та на плантаціях у розсадниках

4.1. Технічне приймання робіт у посівних відділеннях проводять не пізніше одного місяця після висівання, а у шкільних відділеннях і на плантаціях - не пізніше 10 днів з часу закінчення

робіт. Одночасно проводять технічне приймання посівів, закладених восени та залишених на дорощування в попередньому році.

4.2. При технічному прийманні робіт у посівному відділенні визначають площі посівів, відповідність схем висівання і їх розміщення затвердженим проектам, норми висівання та глибину загортання насіння, його якість та кількість на одиницю площі, якість обробітку ґрунту (спосіб і глибину основного та передпосівного обробітку ґрунту, вид і кількість внесених добрив, гербіцидів тощо), стан посівів на день приймання, наявність матеріалів для мульчування та притінення посівів. Одночасно встановлюють причини незадовільного стану посівів і призначають заходи з поліпшення вирощування садивного матеріалу.

4.3. До загиблих відносять посіви, що мають у ґрунті 25% і менше здорового насіння від встановленої норми виходу сіянців або 10% і менше сходів від встановленої норми виходу сіянців при одночасній наявності в ґрунті 15% і менше здорового насіння.

4.4. До посівів, що не дали сходів, відносять посіви, які не зійшли в поточному році, з кількістю збереженого у ґрунті здорового насіння більше 25% від встановленої норми виходу сіянців.

4.5. Приймання загиблих посівів і таких, що не дали сходів,

полягає в розкопуванні посівних борозенок (рядків) на відрізках довільної довжини, які розміщують по діагоналі поля, у визначенні доброякісності насіння шляхом його розрізування (розтину) і обліку наявних сходів на цих відрізках.

4.6. Кількість розкопок на 1 га повинна бути не менше 20, а загальна кількість насіння для дослідження на кожній ділянці однієї породи - не менше 200 штук. Облік сходів ведеться тими самими методами, що й облік сіянців.

4.7. Технічне приймання робіт у посівних відділеннях розсадників оформляється актом технічного приймання (додаток 7, форма 06) ([za046-10](#)).

4.8. На підставі актів технічного приймання складається зведена відомість технічного приймання посівів у розсадниках (додаток 8, форма 07) ([za046-10](#)).

4.9. При технічному прийманні робіт у шкільних відділеннях і на плантаціях перевіряють правильність добору ділянок для шкільних відділень і плантацій, дотримання передбаченої проектом технології та агротехніки створення, обсяги і якість виконаних робіт, стан (задовільний, незадовільний) плантацій на день приймання.

Кількість садивних місць (висаджених рослин) визначається шляхом суцільного перерахунку на пробній площі або на всій ділянці

(при незначних її розмірах).

4.10. Технічне приймання робіт у шкільних відділеннях і на плантаціях оформляється актом (додаток 9, форма 08) ([za046-10](#)). Ділянки, що не відповідають вимогам проекту, підлягають виправленню.

V. Технічне приймання робіт із створення лісових культур і плантацій

5.1. При технічному прийманні робіт із створення лісових культур і плантацій перевіряють правильність відведення та оформлення ділянок, технологію створення лісових культур, схему змішування головних і супутніх порід, їх розміщення, відповідність садивного матеріалу і лісового насіння чинним стандартам, якість виконаних робіт.

5.2. Дані щорічних змін наносяться на лісовпорядні планшети або плани внутрішньогосподарського землекористування.

5.3. Технічне приймання виконаних робіт проводиться шляхом огляду та обліку, обмірювань, розкопувань на пробних площах. Пробні площі, як правило, повинні мати форму витягнутих прямокутників або стрічок (смуг), охоплювати за шириною не менше чотирьох рядів головної породи або двох повних схем змішування порід і закріплюватися пікетними кілками (за розміром і формою відповідно до ДСТУ 3534-97), на затесаному боці яких наносять

порядковий номер пробної площі.

5.4. На кожній ділянці закладається кілька рівномірно розміщених пробних площ, щоб на площі розміром до 10 га мати не менше 4% садивних (посівних) місць від їх загальної кількості, а на площі розміром 10 га і більше - не менше 2%.

5.5. Технічне приймання лісових культур, лісових плантацій оформляється актом (додаток 10, форма 09) ([za046-10](#)). В акті відмічають усі відхилення від проекту із зазначенням обсягів і характеру неправильно або неякісно виконаних робіт, відхилення від початкової густоти лісових культур по головних і супутніх породах.

5.6. Стан лісокультурних об'єктів при технічному прийманні оцінюється як "дуже добрий", "добрий", "задовільний" і "незадовільний":

"дуже добрий" - лісові культури відповідають затвердженому проекту за головними і супутніми породами і їх створення проведено відповідно до запроектованої технології робіт;

"добрий" - відхилення від затвердженого проекту за густотою головних і супутніх порід - 10% і менше, допускаються заміна супутніх порід відповідно до лісорослинних умов та незначні відхилення в технології створення (порушення прямолінійності рядів, нерівномірність розміщення в ряду, оправка тощо);

"задовільний" - відхилення за густотою садіння від

затвердженого проекту за головними породами 10,1% - 20%, допускаються заміна супутніх порід відповідно до лісорослинних умов, незначні відхилення в технології створення і якості виконаних робіт; "незадовільний" - лісові культури не відповідають затвердженим проектам за головними породами та густотою садіння - відхилення за цими показниками перевищує 20%, допущені значні порушення технології та низька якість виконаних робіт.

5.7. Лісові культури і плантації незадовільного стану підлягають виправленню та повторному технічному прийманню.

VI. Технічне приймання природного поновлення

6.1. Площі із природним поновленням зараховують до загальної площі відтворення лісів за результатами технічного приймання наприкінці вегетаційного періоду при інвентаризації лісокультурних об'єктів.

6.2. Технічне приймання площ, залишених під природне поновлення, проводиться шляхом візуального огляду, закладання облікових площадок на пробних площах.

6.3. Пробні площі і облікові площадки закладають рівномірно в найхарактерніших місцях обстежуваної ділянки. Розмір облікових площадок загальною площею не менше 1% площі, залишеної під природне поновлення, залежно від густоти підросту і

самосіву

становить:

4 кв.м - для густого і дуже густого природного поновлення

(понад 10 тис.шт. на 1 га);

10 кв.м - для природного поновлення середньої густоти

(3,1 - 10 тис.шт. на 1 га);

20 кв.м - для рідкого природного поновлення (менше ніж

3,1 тис.шт. на 1 га).

Пробні площі в натурі закріплюються пікетними кілками (за

розміром і формою відповідно до ДСТУ 3534-97), на затесаному боці

яких наносять порядковий номер пробної площі.

6.4. На пробних площах при технічному прийманні визначаються

кількісний та породний склад природного поновлення, його якість та

походження, ефективність заходів із збереження та сприяння

природному поновленню.

6.5. Ділянка з природним поновленням вважається прийнятною,

якщо наявна густина головної породи на одиницю площі не менша, ніж

встановлена для 3-го класу якості (додаток 13) ([za046-10](#)).

6.6. За результатами технічного приймання площ, залишених під

природне поновлення, оформляється акт технічного приймання ділянок

природного поновлення і зарахування до загальної площі відновлення

лісів (додаток 11, форма 10) і відомість ділянок природного

поновлення, що знаходяться в стадії вирощування (додаток 14,

форма 29) ([za046-10](#)).

6.7. Результати технічного приймання лісових культур, лісових плантацій, шкільних відділень та природного поновлення заносять до зведеної відомості (додаток 12, форма 11) ([za046-10](#)).

VII. Інвентаризація садивного матеріалу у розсадниках

7.1. При інвентаризації садивного матеріалу у розсадниках встановлюється його наявність за породами, вік і якість, в тому числі стандартного і залишеного на дорощування.

7.2. Садивний матеріал у розсадниках підлягає обліку після закінчення вегетаційного періоду, але до початку осіннього викопування, окремо по кожному полю посівного і шкільного відділень, по кожній породі з урахуванням виду та віку.

7.3. Облік сіянців у посівному відділенні розсадника проводять шляхом суцільного переліку на облікових відрізках: стрічках, рядках і грядкових посівах з поздовжнім розташуванням рядків (метод діагональних ходів) або облікових площадках: на суцільних і грядкових посівах з поперечно орієнтованими рядками (метод облікових площадок).

7.4. При рівномірній густоті стояння сіянців проводять облік не менше ніж 2%, а при нерівномірній - не менше ніж 4% загальної довжини посівних рядків або площі посіву.

7.5. Інвентаризація сіянців методом діагональних ходів

здійснюється у такому порядку:

визначають загальну довжину посівних рядків;

вираховують довжину облікового рядка (2-4% від загальної);

визначають довжину облікового відрізка (ділять довжину

рядка

на подвоєну кількість рядків);

проводять за допомогою шнура діагоналі через площу посіву

і

відкладають вздовж борозенки від місця перетину діагоналі і

рядка

довжину облікового відрізка;

виконують суцільний облік сіянців на облікових відрізках

з

виділенням стандартних;

заносять результати обліку до польової картки

інвентаризації

сіянців і укорінених живців (додаток 15, форма 12) ([za046-10](#)).

Відповідність сіянців чинному стандарту встановлюють

шляхом

порівняння інвентаризованих рослин з сіянцем-еталоном (сіянцем,

що

відповідає стандарту).

Якщо на інвентаризованому полі наявність стандартних

сіянців

(укорінених живців) за окомірною оцінкою менше 50%, то

проводять

тільки загальний перелік, без виділення стандартних, а

сіянці

залишають на дорощування.

7.6. Інвентаризація сіянців на суцільних посівах проводиться

шляхом облікових площадок за допомогою облікової рамки

розміром

1,0x0,5 м, яку закладають рівномірно на обліковій площі посіву.

7.7. Інвентаризація садивного матеріалу в закритому ґрунті

проводиться аналогічно інвентаризації суцільних посівів

у

відкритому ґрунті з обов'язковим обліком не менше 2% посівів від їх загальної площі.

7.8. Облік садивного матеріалу і укорінених живців у шкільному відділенні розсадника проводять суцільним переліком саджанців.

7.9. У декоративних і щеплених шкільних відділеннях першого року вирощування визначають приживлюваність саджанців шляхом суцільного обліку. У шкільних відділеннях дворічного і старшого віку визначають збереженість щеп, а у віці реалізації - вихід стандартних саджанців шляхом їх суцільного обліку.

7.10. Інвентаризація маточних плантацій проводиться для визначення приживлюваності та придатності вегетативних органів (пагонів, живців, кореневих паростків тощо).

7.11. У рік закладання маточних плантацій визначають приживлюваність, у наступні роки - можливість заготівлі репродуктивних органів для вегетативного розмноження.

Для цього на ділянках маточних плантацій закладають пробні площі розміром 5% від їх загальної площі. На кожній пробній площі рахують всі наявні кущі, на кожному кущі - кількість гілок і пагонів, придатних для заготівлі живців, визначають середню довжину гілок і пагонів та вираховують їх загальну довжину на пробній площі та на плантації.

Дані натурального обстеження заносять до польової картки інвентаризації саджанців у шкільних відділеннях і на плантаціях (додаток 16, форма 13) ([za046-10](#)).

7.12. На підставі даних інвентаризації та натурального обстеження всіх відділень розсадника комісія лісокористувача робить висновки щодо стану посівів, шкільних відділень і плантацій, придатності сіянців, саджанців, укорінених живців для садіння або залишення на дорощування у наступному році, намічає заходи з догляду, доповнення шкільних відділень, встановлює площі загиблих посівів, загибелі рослин і живців у шкільних відділеннях і на плантаціях тощо. Шкільні, маточні та живцеві відділення відносять до загиблих, якщо в них збереглося менше 25% висаджених рослин і живців.

7.13. На основі даних інвентаризації лісокористувач складає звіт про наявність садивного матеріалу (додаток 17, форма 14) ([za046-10](#)), наявність саджанців у шкільних відділеннях і на плантаціях (додаток 18, форма 15) та баланс садивного матеріалу і лісового насіння (додатки 19 і 20, форми 31 і 32). При заповненні форм 14-15 і 31-32 керуються шифрами деревних і чагарникових порід (додаток 21).

7.14. Списання посівів, рослин у шкільних відділеннях і на

плантаціях у розсадниках здійснюється за формами і термінами, передбаченими пунктом 8.9 розділу VIII цієї Інструкції.

VIII. Інвентаризація лісових культур і плантацій

8.1. Інвентаризація проводиться в одно-, дво- і трирічних лісових культурах і плантаціях.

Обсяги інвентаризації уточнюються для кожного календарного року на основі записів у книзі лісових культур, звіряють із статистичними і бухгалтерськими даними, актами технічного приймання робіт, результатами оцінки якості за попередній рік. Ці дані заносять в польові картки інвентаризації лісових культур, лісових плантацій одно-, дво- і трирічного віку (додаток 22, форма 16) ([за046-10](#)). Польові картки є первинними документами і зберігаються упродовж 2-х років.

8.2. Інвентаризація проводиться шляхом закладання пробних площ в найбільш характерних ділянках лісових культур і плантацій (пункт 5.3 розділу V цієї Інструкції).

8.3. При інвентаризації враховують тільки життєздатні рослини, введені шляхом висівання чи садіння, із збереженим здоровим верхівковим пагоном у хвойних порід, а у листяних деревних рослин - з можливістю продовження росту із сплячої бруньки.

8.4. На пробних площах шляхом суцільного перерахунку визначають кількість рослин, що збереглися, за породами. Дані обліку перераховують на 1 га і визначають відсоток приживлюваності культур на всій ділянці та за породами як відношення кількості рослин, що збереглися, до фактично висадженої кількості рослин.

8.5. За даними інвентаризації власник лісів (лісокористувач) з використанням показників нормативів інвентаризації, зазначених у розділі I додатка 13 ([za046-10](#)), намічає заходи з поліпшення якості лісових культур.

8.6. Доповнення призначають у лісових культурах з приживлюваністю 85% і менше незалежно від встановленої нормативної приживлюваності (додаток 23) ([za046-10](#)).

На ділянках, де рослини збереглись нерівномірно, доповнення проводиться за будь-якої приживлюваності.

8.7. Лісові культури з приживлюваністю 25% і менше вважають такими, що загинули і підлягають списанню. Списання здійснюється після огляду всіх ділянок загиблих лісових культур на підставі акта (додаток 24, форма 20) ([za046-10](#)), що складається з розподілом лісових культур за категоріями. При цьому зазначається місцезнаходження ділянок, рік створення (для однорічних - сезон) і причини загибелі.

8.8. З урахуванням економічних і лісорослинних умов лісокористувач може прийняти рішення про недоцільність доповнення ділянок лісових культур з приживлюваністю до 30% та списати їх.

8.9. Списання лісових культур, що загинули внаслідок стихійного лиха, інших об'єктивних причин (засуха, вимокання, пошкодження промисловими викидами, потрава дикими тваринами, пошкодження хворобами і шкідниками тощо), оформляється відповідними актами (додатки 24, 25, форми 20, 21) ([za046-10](#)) протягом одного місяця, а з суб'єктивних причин (порушення технології створення, недостатній і неякісний догляд, пошкодження механізмами, потрава домашніми тваринами тощо) - в 5-денний термін після виявлення (визначення) їх загибелі. В акті вказуються витрачені кошти на вирощування загиблих лісових культур з початку їх створення.

У випадках загибелі лісових культур від стихійного лиха (пожежа, засуха тощо) до роботи комісії лісокористувача можуть залучатись представники відповідних постійних комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (за згодою).

Акт про списання складається у 3-х примірниках, його затверджують власник лісів (лісокористувач) та голова постійної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних

ситуацій.

8.10. Після затвердження актів на списання лісокультурних об'єктів площі загиблих лісових культур включають до лісокультурного фонду. Акти є підставою для внесення відповідних записів до книги лісових культур (додаток 26, форма 33) ([za046-10](#)) і складання звіту про загиблі та не атестовані незімкнуті лісові культури (додаток 27, форма 26).

8.11. На основі даних польових карток складаються звіт про інвентаризацію одно-, дво- та трирічних лісових культур (додаток 28, форма 17) ([za046-10](#)), інші форми звітної документації (додатки 14, 29-31, форми 29, 27, 28, 30).

IX. Атестація незімкнутих лісових культур

9.1. Лісові культури атестують за показниками, зазначеними у розділі II додатка 13 ([za046-10](#)), під час осінньої інвентаризації лісокультурних об'єктів шляхом закладання пробних площ відповідно до вимог пункту 5.3 цієї Інструкції, а дані заносять у польову картку (додаток 32, форма 18).

9.2. Лісокультурні об'єкти, не атестовані у поточному році, включають до загальної площі атестації на наступний рік. Не атестовані лісові культури виправляють у поточному та наступному роках шляхом доповнення, проведення догляду, інших

лісогосподарських заходів та атестують повторно.

9.3. На пробній площі шляхом переліку, обмірів і візуального огляду визначають показники, передбачені у додатку 13 ([za046-10](#)), а отримані дані заносять до польової картки атестації лісових культур, лісових плантацій чотирирічного і старшого віку. Однозначне віднесення ділянок лісокультурних об'єктів до того чи іншого класу якості можливе лише за умови відповідності всіх 3-х показників вимогам даного класу якості. Відхилення хоча б одного з них веде до пониження класу якості атестованого об'єкта на один порядок.

9.4. На основі польових карток атестації складаються звіт про атестацію лісових культур, лісових плантацій чотирирічного і старшого віку (додаток 33, форма 19) ([za046-10](#)) та відомість лісових культур, лісових плантацій, не переведених у вкриті лісовою рослинністю землі (додаток 30, форма 28).

Х. Переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі

10.1. Лісові культури переводять у вкриті лісовою рослинністю землі, якщо у визначеному віці густина і середня висота життєздатних дерев головних порід відповідає встановленим нормативам оцінки якості лісових культур при переведенні у вкриті лісовою рослинністю землі (далі - нормативи оцінки

якості)
(додаток 34) ([za046-10](#)) для конкретної категорії лісокультурної площі і типу лісорослинних умов.
Поділ адміністративно-територіальних одиниць України за природними зонами наведено у додатку 35.

10.2. До початку інвентаризації за даними книги лісових культур та відомості лісових культур, не переведених у вкриті лісовою рослинністю землі, вибирають ділянки, які за віком підлягають переведенню у вкриті лісовою рослинністю землі.

10.3. Лісові культури, які на час переведення у вкриті лісовою рослинністю землі за встановленими нормативами оцінки якості (середня густина і висота головних порід) не відповідають вимогам 3-го класу, вважаються не атестованими і переведенню не підлягають. На таких ділянках передбачається проведення лісогосподарських заходів з поліпшення їх стану (введення головних порід, проведення доглядів тощо).

10.4. В лісових культурах, що переводяться у вкриті лісовою рослинністю землі, головні породи не повинні затінятися природно поновленими деревами і кущами.

Верхня межа висоти дерев і кущів, які надалі можуть затінити головну породу, не повинна перевищувати 0,7 величини показника середньої висоти дерев головної породи.

10.5. Лісові культури, які за своїми показниками відповідають вимогам, наведеним у додатку 34 ([za046-10](#)), можуть бути переведені у вкриті лісовою рослинністю землі раніше вказаного віку.

10.6. Лісові культури, лісові плантації переводять у вкриті лісовою рослинністю землі за умови досягнення зімкнутості в рядах чи вступу в стадію плодоношення.

10.7. Якість лісових культур встановлюють на кожній ділянці шляхом суцільного перерахунку та обміру висоти дерев головних порід на тимчасових пробних площах. При оцінці якості змішаних лісових культур враховують показники для всіх головних порід.

10.8. Пробні площі закладають в найхарактерніших для всієї ділянки місцях. На них повинно бути (при дотриманні всіх інших умов, передбачених пунктом 5.3 цієї Інструкції) не менше 50 дерев головних порід. При площі насаджень до 10 га - закладають дві, а більше 10 га - три пробні площі.

10.9. На кожній пробній площі шляхом переліку визначають густоту (кількість) життєздатних дерев з врахуванням природного поновлення головних порід. До життєздатних відносять непошкоджені або частково пошкоджені тваринами, шкідниками, хворобами та іншими факторами рослини.

При перерахунку враховують дерева, розташовані на відстані не менше 0,5 метра одне від одного. В лісових культурах, створених висіванням, якщо в одному висівному місці росте 2 і більше рослини, враховують тільки одну, найвищу з них. Кількість життєздатних дерев головних порід, що ростуть на пробній площі, перераховують на 1 га.

10.10. Середню висоту дерев головних порід встановлюють за результатами обмірів на пробній площі у кожного п'ятого дерева від кореневої шийки до місця закладання верхівкової бруньки.

10.11. На пробних площах враховують середні арифметичні значення кожного показника і за середніми величинами оцінюють всю ділянку лісових культур. Отримані дані порівнюють з нормативами оцінки якості і за найменшою величиною відповідного показника визначають клас якості насадження.

10.12. Якщо якість лісових культур дуже нерівномірна, то лісові культури розподіляють на окремі виділи площею не менше 3 га, а для загиблих лісових культур не менше 0,5 га.

10.13. Акт про переведення у вкриті лісовою рослинністю землі лісових культур, лісових плантацій оформляється згідно з додатком 36 ([za046-10](#)) (форма 22). На його основі складають звіт про переведення лісових культур, лісових плантацій у вкриті

лісовою рослинністю землі (додаток 37, форма 23) та звіт про наявність лісових культур, лісових плантацій (додаток 29, форма 27).

XI. Переведення природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі

11.1. Природне поновлення переводиться у вкриті лісовою рослинністю землі, якщо у визначеному віці густота і середня висота життєздатних дерев головних порід відповідає встановленим нормативам оцінки якості для конкретного типу лісорослинних умов (додаток 38) ([za046-10](#)).

11.2. Нормативи оцінки якості природного поновлення розроблені для життєздатних дерев головних порід, що відповідають корінним деревостанам. Домішка супутніх порід в розрахунок не береться. Їх кількість регулюється при формуванні складу насаджень шляхом проведення рубок формування і оздоровлення лісів.

11.3. Якість природного поновлення встановлюють на кожній ділянці шляхом обліку та обміру дерев головних порід на пробній площі. Методом суцільного обліку визначають кількість життєздатних дерев головних порід і перераховують на 1 га. Середню висоту визначають як середньоарифметичне кожного п'ятого дерева головної породи.

11.4. Ділянки з природним поновленням, які за всіма показниками відповідають вимогам, наведеним у додатку 38 ([za046-10](#)), можуть бути переведені у вкриті лісовою рослинністю землі раніше вказаного віку.

11.5. Акт переведення природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі оформляють згідно з додатком 39 ([za046-10](#)) (форма 24). На його основі складають звіт про переведення природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі (додаток 40, форма 25).

XII. Ведення книг обліку лісокультурних об'єктів та звіт про проведення лісокультурних робіт

12.1. Вихідні дані з проектування лісокультурних об'єктів, технічного приймання виконаних робіт, інвентаризації одно-, дво- і трирічних лісових культур, атестації лісових культур старшого віку, результати переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі заносять до книги лісових культур та книги природного поновлення (додаток 41, форма 34) ([za046-10](#)).

12.2. Звіт про проведення лісокультурних робіт (додаток 42, форма 35) ([za046-10](#)) лісокористувачі, що перебувають у підпорядкуванні органів виконавчої влади, подають до відповідних органів виконавчої влади, у підпорядкуванні яких вони перебувають, в терміни, що установлені в переліку форм технічної документації

з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів.

Начальник управління
лісового господарства
В.Ф.Романовський